

ԴԵՏԱԿԱՆ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՎՈՐ ՓՈՐՁԻ ՏԵՂԱՅՆԱՑՄԱՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ*

ՀՏԴ 658.7:339.186

DOI: 10.52063/25792652-2022.2.13-197

ԼՈՒԻԶԱ ՍԱՐԱԳՅԱՆ

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի
շիաշվապահական հաշվառման և աուդիտի ֆակուլտետի
ֆինանսական հաշվառման ամբիոնի հայցորդ,
ք. Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
luiza.sarafyan.97@mail.ru

Գրեթե բոլոր՝ և՛ զարգացած, և՛ զարգացող երկրներում պետական գնումները հանդիսանում են հզոր ռազմավարական գործիք պետական բյուջեի միջոցների արդյունավետ օգտագործման, պետության ռազմավարական նպատակների իրագործման համար: Զարգացած երկրներում կիրառվում են օրենսդրական այնպիսի առանձնահատկություններ, որոնք նպաստում են պետական բյուջեի միջոցների խնայողաբար օգտագործմանը:

Ուստի սույն հոդվածի նպատակն է վերհանել զարգացած և պետական գնումների գործընթացի կազմակերպման և իրականացման ոլորտում առաջավոր փորձ ունեցող երկրների պետական գնումների գործընթացի իրականացման օրենսդրական առանձնահատկությունները և համեմատական վերլուծության միջոցով պարզել վերոնշյալ առանձնահատկությունների տեղայնացման հնարավորությունների ՀՀ-ում՝ պետական գնումների գործընթացը առավել արդիական, թափանցիկ իրականացնելու համար:

Աշխատանքի խնդիրն է՝ ուսումնասիրել պետական գնումների գործընթացի իրականացման՝ մի շարք երկրների առաջավոր փորձը՝ օրենսդրական առանձնահատկությունների բացահայտման միջոցով և ՀՀ-ում վերոնշյալ ոլորտի օրենսդրական առանձնահատկությունների համեմատման միջոցով պարզել պետական գնումների՝ առավել արդյունավետ, ռեսուրսախնայող ու թափանցիկ իրականացման ուղիները:

Աշխատանքը շարադրված է տարբեր երկրներում պետական գնումների գործընթացը կարգավորող օրենսդրական ու ենթօրենսդրական ակտերի մանրամասն ուսումնասիրությամբ և առանձնահատկությունների վերլուծմամբ:

Ամփոփելով հոդվածում կատարված ուսումնասիրությունները՝ հարկ ենք համարում նշել, որ նշված առանձնահատկությունների կիրառումը կարող է նպաստել պետական գնումների գործընթացի արդիականացմանը, պետական գնումների գործընթացում վերահսկողական նորագույն լծակների կիրառմանը, պետական բյուջեի միջոցների արդյունավետ օգտագործմանը՝ միաժամանակ հնարավորություն ընձեռնելով պատվիրատու կազմակերպություններին ունենալ նաև իրենց որոշումների կայացման գործընթացում անկախություն և պետական գնումների պրոցեսը կազմակերպել ըստ առաջնահերթությունների և նպատակահարմարության:

* Հոդվածը ներկայացվել է 31.05.2022թ., գրախոսվել՝ 21.06.2022թ., տպագրության ընդունվել՝ 10.07.2022թ.:

Հիմնաբառեր՝ պետական գնումներ, Հայաստանի Հանրապետություն, Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, ԵՄ, Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպություն, օրենսդրական առանձնահատկություններ:

Նախաբան

Վերջին ժամանակներում պետական գնումները դարձել են պետության տնտեսական ու քաղաքական աճի կարևոր գործիք: ԱՊՀ և Եվրամիության անդամ երկրներում պետական գնումները ՀՆԱ-ում բավականին մեծ տեսակարար կշիռ ունեն (14 տոկոս) (“Public procurement” [European Commission]), սակայն դրանց ռազմավարական օգտագործումը, որպես քաղաքական տնտեսության գործիքի, առաջացնում է բազմաթիվ հարցեր: Դրանցից են՝ բյուջեի և գնումների պլանավորման թափանցիկության անբավարարությունը, գնումներով զբաղվող ինստիտուտների անկախությունը, կոռուպցիան և այլն (Anderson and Ose-Lah):

ՀՀ-ում ևս պետական գնումների համակարգում առկա են նմանատիպ հիմնախնդիրներ՝ կապված օրենսդրական դաշտի համեմատաբար ուշ ներդրման և դաշտի կատարելագործմանն ուղղված քայլերի իրականացման հետ: Նշված խնդրի լուծման նպատակով անհրաժեշտություն է առաջանում ուսումնասիրել միջազգային առաջավոր փորձը և համեմատական վերլուծության միջոցով պարզել ՀՀ-ում վերջինիս տեղայնացման հնարավորությունները:

Պետական գնումների գործընթացի իրականացումը Մեծ Բրիտանիայում

Նախկինում ԵՄ անդամ, բայց Բրեքսիթից՝ 2020 թ.-ի հունվարից հետո ԵՄ-ից դուրս եկած Մեծ Բրիտանիայում ևս պետական գնումները բավականին մեծ տեսակարար կշիռ ունեն և կազմում են 357 մլրդ ֆունտ ստերլինգ ՀՆԱ-ում (“Procurement statics: a short guide”): Մեծ Բրիտանիան, ինչպես և մի շարք ինչպես ԵՄ անդամ, այնպես էլ ԵՄ չանդամակցող պետություններ իրենց պետական գնումների գործընթացը իրականացնում են՝ հենվելով Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության մշակած համաձայնագրի վրա: Պետական գնումների համաձայնագիրն իրենից ներկայացնում է հզոր գործիք միջազգային մրցակցության և կառավարման զարգացման համար: Համաձայնագրի կարևորագույն ասպեկտը հանդիսանում է դրա մասնակից երկրների շրջանում թափանցիկության, առանց խտրականության, ինչպես նաև արդյունավետության միջազգային ստանդարտներին հասնելը պետական գնումների ոլորտում: Համաձայնագրին միացումը շահավետ է անդամների համար, քանի որ այն ապահովում է անարգել հասանելիություն համաձայնագրի այլ մասնակիցների գնումների շուկային, ինչպես նաև տարբեր առավելություններ է տալիս, որոնք հանդիսանում են սեփական գնումների համակարգի միասնականության, թափանցիկության և արդյունավետության բարձրացման արդյունք: Պետական գնումների համաձայնագիրը հանդիսանում է Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության կարևորագույն իրավական ակտերից մեկը պետական գնումների ոլորտում: Համաձայնագրի տեքստը պարունակում է երկու իրավական պարտականություն իր մասնակիցների համար: Դա առանց խտրականության սկզբունքն է, ինչպես նաև մի շարք կանոնները, որոնք վերաբերում են պայմանագրերի կնքման թափանցիկությանը (*Համաձայնագիր պետական գնումների մասին*):

Ինչ վերաբերում է Մեծ Բրիտանիայում իրականացվող պետական գնումների գործընթացին, ապա Բրեքսիթից հետո ԵՄ-ը պետական գնումների իրականացման գործընթացում մտցրեց մի շարք սահմանափակումներ Մեծ Բրիտանիայի համար: Չնայած ինչպես նախկինում, այնպես էլ հիմա պահպանվեց ապրանքների ազատ տեղաշարժի իրավունքը Մեծ Բրիտանիայի և ԵՄ անդամ երկրների միջև, սակայն

սահմանափակվեց անգլիական ծագման ապրանքների մուտքը ԵՄ շուկա: Մասնավորապես, պետական կառավարման մարմինները պետական գնումների իրականացման, մրցույթների կազմակերպման գործընթացում կարող են մերժել այն ներկայացված հայտերը, որոնցում ապրանքների 50 տոկոսից ավելիի համար որպես ծագման երկիր նշվում է Մեծ Բրիտանիան: Իսկ մնացյալ սկզբունքները, որոնք հիմնականում վերաբերում են գնումների գործընթացի իրականացման սկզբունքներին, պայմանագրերի կնքմանը, մնացին նույնը, ինչպես ԵՄ անդամակցող երկրներում է, քանի որ դրանք չեն հակասում Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության մշակած համաձայնագրի դրույթներին, իսկ Մեծ Բրիտանիան դեռևս պահպանում է նշված համաձայնագրի դրույթները՝ համատեղելով լրկալ օրենսդրության հետ: Այսինքն՝ Մեծ Բրիտանիայում կարող են կիրառվել նաև ներքին օրենսդրական ակտեր՝ չհակասելով Առևտրի համաշխարհային կազմակերպության մշակած համաձայնագրի դրույթներին (“Public procurement policy”):

Մեծ Բրիտանիայում պետական գնումների գործընթացի իրականացման սկզբունքները հետևյալն են՝

- ոչ խտրականություն,
- ապրանքների ազատ տեղաշարժի իրավունք,
- ծառայությունների մատուցման գործընթացի անխափան իրականացում

Իրավունքի Եվրոպական դատարանի կողմից ավելացել են նաև հետևյալ սկզբունքները՝

- համաչափ վերաբերմունք գնումների գործընթացի բոլոր մասնակիցների նկատմամբ, գործընթացի թափանցիկություն (“Public procurement policy”):

Մեծ Բրիտանիայում պետական գնումների օրենսդրական կարգավորման հիմքերը դրվել են դեռևս 1970-ական թվականներից՝ նպատակ ունենալով ստեղծել բաց և մրցակցային շուկա, որտեղ բոլոր մասնակիցների համար հավասար մրցակցային պայմաններ կնախատեսվեին: Դա վերաբերում էր և պայմանագրերի կնքման գործընթացին և տույժերի ու տուգանքների կիրառմանը պայմանագրային կաևորագույն դրույթները խախտելու դեպքում:

Օրենսդրական վերջին կարգավորումները իրականացվել են 2014 թվականից՝ առավել ճկուն, պարզ օրենսդրական ռեժիմ սահմանելով պետական գնումների ոլորտում: Կիրառությունը ԵՄ անդամ երկրներում սկսվեց 2016 թվականից:

Մեծ Բրիտանիայում գնումների գործընթացը կարգավորվում է երկու մակարդակով. առաջին մակարդակը վերաբերում է կառավարության, պետական կառավարման այլ մարմինների, այլ ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից պետական գնումների գործընթացի օրենսդրական կարգավորումներին, իսկ երկրորդը՝ պաշտպանության և անվտանգության ապահովման համար իրականացվող պետական գնումների գործընթացի օրենսդրական կարգավորումներին:

Առանձին կարգավորվում են նաև կոմունալ ծառայությունների ձեռքբերումը, կոնցենսիայի պայմանագրերի հիման վրա կատարվող գնումների իրականացման գործընթացը:

Ըստ բրիտանական օրենսդրության՝ պատվիրատու են համարվում պետական, տարածաշրջանային, տեղական կառավարման մարմիններն ու ասոցիացիաները, որոնք ստեղծվել են վերջիններիս կողմից: Դրանց հիմնական կանոնադրական նպատակը հանրային նշանակության կարիքների բավարարումն է: Դրանց առանձնահատկությունները հետևյալն են՝

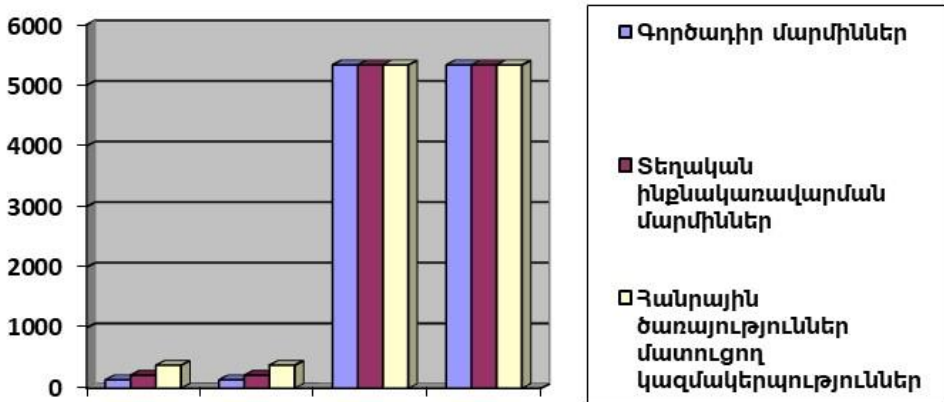
- չեն հետապնդում առևտրային նպատակներ,
- ղեկավարվում են վերահսկող համարվող պետական այլ մարմնի կողմից, տնօրենների խորհրդի կեսից ավելին նշանակվում է վերահսկող կազմակերպության կողմից:

Կան նաև բացառիկ դեպքեր, երբ մասնավոր հատվածի կազմակերպությունը պետք է իրականացնի գնման գործընթացի կազմակերպումը՝ որպես պատվիրատու: Դա այն դեպքում է իրականացվում, երբ մասնավոր հատվածի կազմակերպությունը ստանում է նպատակային սուբսիդիա՝ հանրային նշանակության ինչ որ կարիքների բավարարման համար:

Պայմանագրերի կնքման գործընթացը այստեղ ևս եռամակարդակ է ապրանքների մատակարարման աշխատանքների կատարման և ծառայությունների մատուցման մասով: Աշխատանքների իրականացման գործընթացը ներառում է շինարարարական, ինժեներական աշխատանքների իրականացում, ապրանքների մատակարարման գործընթացը ոչ միայն ապրանքների գնման գործընթաց է, այլ նաև՝ վարձակալության: Եթե ապրանքի գնումը միաժամանակ ենթադրում է նաև ծառայության մատուցում, ապա հաշվարկվում են կատարվելիք ծախսերի ծավալը և, կախված նրանից, թե ապրանքի մատակարարման գործարքն է մեծ տեսակարար կշիռ կազմում, թե՞ ծառայության մատուցման գործարքը, կնքվում է մեկ տեսակի պայմանագիր առավել գերակշռող գործարքի մասով:

Մեծ Բրիտանիայում ապրանքների, ծառայությունների, աշխատանքների, կոնցեսիոն համաձայնագրերի շրջանակներում կնքվող պայմանագրերի բազային շեմերը ներկայացնենք գծապատկերով:

Գծապատկեր 1. Մեծ Բրիտանիայում ապրանքների, ծառայությունների աշխատանքների, կոնցեսիոն համաձայնագրերի շրջանակներում կնքվող պայմանագրերի բազային շեմեր (Հազ. ֆունտ ստերլինգ)

Գնման ընթացակարգերը Մեծ Բրիտանիայում հետևյալն են՝

1. Բաց մրցույթ: Երբ մրցույթը հրապարակվում է հստակ նախահաշվային գներով: Մրցութային այս ձևը իրականացվում է մշտական գնվելիք ապրանքների համար և մրցույթում չկան բանակցելու հնարավորություններ գնային առաջարկի շուրջ:

2. Փակ մրցույթ, երբ հայտատուների համար կա հստակ պահանջ նախաորակավորվելու և միայն նախաորակավորված մասնակիցները կարող են մասնակցել վերջնական մրցույթին՝ գնային առաջարկով: Այստեղ ևս չկա բանակցության հնարավորություն:

3. Մրցակցային երկխոսություն: Մրցութային այս ընթացակարգը կիրառվում է կոմպլեքս գնումների դեպքում: Մրցութային այս ձևի առանձնահատկությունն այն է, որ պատվիրատուն ներկայացնում է իր կարիքները, պահանջմունքները և մրցակցային երկխոսությամբ փորձում է գտնել պահանջվող ապրանքը,

ծառայությունը կամ աշխատանքը: Երկխոսության նպատակը բանակցողների թվաքանակը նվազեցնելն է՝ վերջնական պայմանագիր կնքելու բանակցողներից միայն մեկի հետ:

4. Նորարարական մասնակցություն: Մրցութային այս ձևը իրականացվում է այն ժամանակ, երբ պատվիրատուն նորարարական, շուկայում դեռևս գոյություն չունեցող արտադրանքի, ծառայության գաղափար է զարգացնում: Մրցութային այս ձևը հնարավորություն է տալիս բանակցություններ իրականացնելու:

Մրցույթների ժամանակ Մեծ Բրիտանիայում որակավորման գնահատումը իրականացվում է տնտեսապես առավել նպատակահարմար գնային առաջարկին նախապատվություն տալու (MEAT) սկզբունքով: Բայց այն չի ելնադրում ապրանքի որակական հատկանիշների անտեսում: Կախված գնվելիք ապրանքների, ծառայությունների տեսակից, եթե էական է համարվում միայն ցածր գնային առաջարկը, ապա առաջնորդվում են դրանով, հակառակ դեպքում՝ համամասնությամբ՝ համապատասխանաբար գնային և ոչ գնային առաջարկին տեսակարար կշիռ տալու սկզբունքով:

Երբ մրցույթի մասնակիցները շատ ցածր գնային առաջարկով են հանդես գալիս, ապա պատվիրատուն իրավունք ունի պահանջել բացատրություններ արտադրության պրոցեսի, մատուցվող ծառայությունների բնույթի, այդ պրոցեսներում ներգրավված աշխատակիցների պարտականությունների, վարձատրության, պետական օգնության չափաբաժնի վերաբերյալ:

Մեծ Բրիտանիայում իրականացվող պետական գնումների գործընթացի հիմնական մյուս առանձնահատկությունը համատեղ գնումների իրականացումն է: Համատեղ գնումների իրականացման երեք մոդել է առանձնացվում՝

1. ադմինիստրատիվ, երբ ապրանքանյութական արժեքների փոխանակություն է իրականացվում պետական կառավարման երկու մարմինների միջև, առանց որոշակի կառուցվածքային փոփոխությունների,

2. կորպորատիվ մոդել, երբ գործում է նաև երրորդ միջնորդ կազմակերպությունը, որը ապրանք է մատակարարում այդ երկու կառավարման մարմիններին,

3. պայմանագրային մոդել, երբ ապրանքները մատակարարվում են, ծառայությունները մատուցվում են նախապես կնքված պայմանագրի հիման վրա:

Պետական գնումների գործընթացի իրականացումը ԵՄ անդամ և տարածաշրջանային երկրներում

ԵՄ անդամ Ֆրանսիայում մեծ է վերահսկողությունը պետական գնումների գործընթացի նկատմամբ, և Ֆրանսիան ևս պետական գնումների վերաբերյալ իր օրենսդրությունը համապատասխանեցրել է ԵՄ կանոնակարգերին:

Ինչպես Մեծ Բրիտանիայում, այնտեղ ևս վերահսկողությունը մեծ է մասնակից կազմակերպությունների, նրանց իրականացրած օրինական գործունեության վերաբերյալ:

Զանի որ պետական գնումների գործընթացը միտված է պետության ռազմավարական ծրագրերի իրականացմանը, հետևաբար պատվիրատու հանդիսացող կազմակերպությունները մրցութային իրավերներում կարող են նաև ներառել պահանջներ՝ կապված սոցիալական, բնապահպանական չափորոշիչների պահպանման հետ:

Ֆրանսիայում պատվիրատու են հանդիսանում հետևյալ կազմակերպությունները՝

- պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինները և այլ պետական ֆինանսավորում ունեցող կազմակերպությունները,

- մասնավոր հատվածում գործող այն կազմակերպությունները, որոնք՝

1. ստեղծված են հասարակական կարիքների բավարարարման համար և չեն հետապնդում առևտրային նպատակներ

2. ֆինանսավորվում են կամ ղեկավարվում պատվիրատու հանդիսացող կազմակերպության կողմից (“Public Procurement Laws and Regulations France 2022”):

Ֆրանսիայում, ինչպես նաև ԵՄ անդամ այլ երկրներում ապրանքների, ծառայությունների, աշխատանքների գնման համար հստակ շեմ է սահմանված, որը գերազանցելու դեպքում գործում է մրցութային ընթացակարգը (“Public Procurement” [Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action]):

Մասնավորապես Գերմանիայում ապրանքների մատակարարման և ծառայությունների մատուցման բազային շեմը կազմում է 139000 եվրո, իսկ աշխատանքների կատարման դեպքում՝ 5350000 եվրո:

Այլ բազային շեմեր են սահմանված նաև պաշտպանության, անվտանգության կարիքների ապահովման, էներգամատակարարման, խմելու ջրի մատակարարման գործարքների համար: Նշված գործարքների համար նվազագույն շեմը կազմում է 428000 եվրո, իսկ մնացյալ այլ ապրանքների մատակարարման, ծառայությունների մատուցման, աշխատանքների կատարման դեպքում բազային շեմը կազմում է 214000 եվրո:

Պետական գնումների հաջորդ կարևորագույն առանձնահատկությունը, որը դեռևս չի գործում ՀՀ-ում, նորարարությունների պետական գնումների իրականացման ընթացակարգն է (“Public procurement for innovation in OECD countries: Issues & risks”): Սա իրենից ենթադրում է մրցույթի հայտարարում ինչ-որ նոր ստեղծագործական գաղափարի զարգացման համար, և հաջորդ փուլում միայն իրականացվում է տվյալ գաղափարի կյանքի կոչման համար ապրանքների ու ծառայությունների ձեռքբերման գործընթաց:

Նորարարությունների կյանքի կոչմանն ուղղված գործողությունների իրականացումը հնարավորություն է տալիս պետական գնումների գործընթացում ներգրավել մեծաթիվ փոքր ու միջին բիզնեսներ, նպաստել տնտեսական ակտիվությանն ու նորագույն գաղափարների զարգացմանը: Նշված ընթացակարգը կիրառվում է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության անդամակից երկրներում:

Արևելյան գործընկերության երկրներում, որին անդամակցում է Հայաստանը, քաղաքական կողմնորոշումը մեծապես ազդում է գնումների գործընթացի, օրենսդրական առանձնահատկությունների վրա: Դրա վառ ապացույցն այն է, որ վերջինիս անդամ Վրաստանում և Ուկրաինայում պետական գնումների գործընթացը իրականացվում է ամբողջությամբ էլեկտրոնային տարբերակով՝ հատուկ էլեկտրոնային հարթակների միջոցով: Իսկ ՀՀ-ում էլեկտրոնային գնումներին զուգահեռ՝ կիրառվում է նաև գնումների գործընթացի իրականացման թղթային տարբերակը՝ պատվիրատու հանդիսացող պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունների համար: Գնումների գործընթացի՝ էլեկտրոնային տարբերակով իրականացումը նպաստում է վերջինիս թափանցիկ իրականացմանը: Այս փորձը որդեգրել են գրեթե բոլոր զարգացած երկրները, այդ թվում՝ ԵՄ անդամ երկրները, ինչպես նաև նրանք, ովքեր փորձեր են կատարում անդամակցել ԵՄ-ին:

ՀՀ հարևան երկրներից միայն Ադրբեյջանում են դեռևս գնումների գործընթացի օրենսդրական կարգավորումները սահմանափակ, և այստեղ գնումների գործընթացը թերևս ամբողջությամբ իրականացվում է ավանդական թղթային եղանակով:

ՀՀ-ում ևս գնումների մասին օրենսդրությունը հիմնվում է ԱՀԿ գնումների համաձայնագրերի կանոնների վրա, ուստի շատ կարևոր է այստեղ ևս տեղայնացել միջազգային առաջավոր փորձը, ինչպես ԵՄ, այնպես էլ Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության երկրների օրինակով:

Եզրակացություն

Ուսումնասիրելով առաջատար երկրներում պետական գնումների ոլորտում առկա լավագույն փորձը և վերլուծելով դրա տեղայնացման առանձնահատկությունները՝ առաջնահերթ ենք համարում կատարել մի շարք բարեփոխումներ կապված գնումների բազային շեմի փոփոխման հետ, որտեղ ապրանքների մատակարարման, ծառայությունների մատուցման և աշխատանքների կատարման անփոփոխ 1 մլն դրամի շեմը կարող է փոփոխվել՝ կախված գործարքի տեսակից, ինչպես դա արվում է մի շարք զարգացած երկրներում: Այս փոփոխությունը կարող է նպաստել գնումների գործընթացին առավել մեծաթիվ մասնակիցների, հայտատուների ներգրավմանը:

Պետական գնումների վերաբերյալ միջազգային փորձում գործող օրենսդրության հետ կապված հաջորդ կարևորագույն առանձնահատկությունը, որը նույնպես համարում ենք ՀՀ օրենսդրության փոփոխությունների առումով կիրառելի, առնչվում է վերահսկողական լծակների կիրառմանը գնումների գործընթացին մասնակից կազմակերպությունների նկատմամբ: Սա իր հերթին կարող է նպաստել առավել մատչելի, բայց միևնույն ժամանակ որակյալ ապրանքների, ծառայությունների, աշխատանքների գնմանը՝ ի վերջո նպաստելով պետական բյուջեի միջոցների արդյունավետ օգտագործմանը:

Հատկանշական են նաև Մեծ Բրիտանիայում կիրառվող գնման մոդելները, որոնք վերապահված են պատվիրատուների ընտրությանը՝ ի տարբերություն ՀՀ-ի, որտեղ պատվիրատուն հանդես է գալիս առանձնացված և արդեն ներկայիս օրենսդրությամբ չի կարող կնքել շրջանակային համաձայնագրեր:

Միջազգային պրակտիկայում որպես գնման ընթացակարգ օրենքով ամրագրված է նաև մրցակցային երկխոսությունը, որը ՀՀ-ում որպես գնման ընթացակարգ չի առանձնացվում «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն և կիրառվում է բանակցությունների տեսքով միայն հավասար գնային առաջարկ ներկայացնելու և նախարարակալորման ընթացակարգերին մասնակցելու դեպքում («Գնումների մասին» ՀՀ օրենք):

Մեկ այլ կարևոր առանձնահատկություն ենք համարում նորարարությունների «գնման» պրոցեսը, որը կիրառվում է Ա՝ ԵՄ, Ա՝ ՏՆտեսական համագործակցության ու զարգացման կազմակերպության կողմից և նպաստում է ինչպես նորարարական գաղափարների զարգացմանը, այնպես էլ փոքր ու միջին բիզնեսի՝ տվյալ գործընթացում առավել լայն ընդգրկմանը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Համաձայնագիր պետական գնումների մասին. 15 Մեպ. 2011, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=80573>.
2. ՀՀ Ազգային ժողով. «Գնումների մասին» ՀՀ օրենք. 25 Ապրիլ 2017, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=110820>. Սուևոքի ամսաթիվ՝ 15.04.2022.
3. Anderson, Robert and Kodjo Ose-Lah. "Forging a More Global Procurement Market: Issues Concerning". *The WTO Regime on Government Procurement: Challenge and Reform*, Cambridge University Press, 2011, pp. 61-91.
4. "Procurement Statics: a Short Guide". *House of Commons Library*, 29 October 2021, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9317/CBP-9317.pdf>. Accessed: 19.04.2022.
5. "Public Procurement for Innovation in OECD Countries: Issues & Risks". *Organization for Economic Co-operation and Development*, 14-15 September 2009, <https://www.oecd.org/sti/inno/43726826.pdf>. Accessed: 01.03.2022.

6. “Public Procurement Laws and Regulations France 2022”. *ICLG: Legal Guides, Business Reports and Events*, 04 February 2022, <https://iclg.com/practice-areas/public-procurement-laws-and-regulations/france>. Accessed: 20.04.2022.

7. “Public Procurement Policy”. *GOV.UK*, 8 January 2015, <https://www.gov.uk/guidance/public-sector-procurement-policy?fbclid=IwAR3sNiNp-uhUU5Plmkg5fbhf7gthtjMeK2BVuEkkwhMx20iTMO5X-Av3gxq#the-legal-framework>. Accessed: 20.04.2022.

8. “Public Procurement”. *European Commission*, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en. Accessed: 19.04.2022.

9. “Public Procurement”. *Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action*, <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Dossier/public-procurement.html>. Accessed: 15.04.2022.

WORKS CITED

1. *Hamad'zaynagir petakan gnumneri masin*. 15 Sep. 2011. [*Public Procurement Agreement*. 15 Sep. 2011, <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docID=80573>]. (In Armenian)

2. HH Azgayin zhoghov. «*Gnumneri masin*» HH o'renq. 25 April 2017. [RA National Assembly. “*RA Law on Procurement*”. 25 April 2017, <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=110820>. Accessed: 15.04.2022]. (In Armenian)

3. Anderson, Robert and Kodjo Ose-Lah. “Forging a More Global Procurement Market: Issues Concerning”. *The WTO Regime on Government Procurement: Challenge and Reform*, Cambridge University Press, 2011, pp. 61-91.

4. “Procurement Statics: a Short Guide”. *House of Commons Library*, 29 October 2021, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9317/CBP-9317.pdf>. Accessed: 19.04.2022.

5. “Public Procurement for Innovation in OECD Countries: Issues & Risks”. *Organization for Economic Co-operation and Development*, 14-15 September 2009, <https://www.oecd.org/sti/inno/43726826.pdf>. Accessed: 01.03.2022.

6. “Public Procurement Laws and Regulations France 2022”. *ICLG: Legal Guides, Business Reports and Events*, 04 February 2022, <https://iclg.com/practice-areas/public-procurement-laws-and-regulations/france>. Accessed: 20.04.2022.

7. “Public Procurement Policy”. *GOV.UK*, 8 January 2015, <https://www.gov.uk/guidance/public-sector-procurement-policy?fbclid=IwAR3sNiNp-uhUU5Plmkg5fbhf7gthtjMeK2BVuEkkwhMx20iTMO5X-Av3gxq#the-legal-framework>. Accessed: 20.04.2022.

8. “Public Procurement”. *European Commission*, https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_en. Accessed: 19.04.2022.

9. “Public Procurement”. *Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action*, <https://www.bmwi.de/Redaktion/EN/Dossier/public-procurement.html>. Accessed: 15.04.2022.

OPPORTUNITIES FOR LOCATION OF INTERNATIONAL PUBLIC PROCUREMENT EXPERIENCE IN ARMENIA

LUIZA SARAFYAN

*Armenian State University of Economics, Faculty of Accounting and Audit,
Chair of Financial Accounting, Ph.D. Student,
Yerevan, the Republic of Armenia*

In almost all developed and developing countries, public procurement is a powerful strategic tool for the efficient use of state budget funds, for the realization of strategic goals of the state. In developed countries, legislative features are applied that promote the economical use of state budget funds.

Therefore, the purpose of this article is to reveal the legislative peculiarities of the implementation of the public procurement process of the developed countries with advanced experience in the field of organization, implementation of public procurement process, to conduct comparative analysis for finding out the possibilities of localization of the above features in the RA.

The problem of the work is to study the best experience of a number of countries in the implementation of the public procurement process, by revealing the legislative peculiarities, to find out the most efficient, resource-saving and transparent ways of realizing public procurement in Armenia by comparing the legislative peculiarities of the above-mentioned sphere.

The work is presented by a detailed study of the legislative "by-laws" regulating the public procurement process in different countries, with an analysis of the above mentioned features.

Summing up the studies conducted in the article, it should be noted that the application of these features can contribute to the modernization of the public procurement process, the use of modern control levers in the public procurement process, efficient use of state budget funds, at the same time enabling contracting organizations organize the procurement process according to priorities and expediency.

Keywords: *Public Procurement, Republic of Armenia, Great Britain, France, Germany, EU, Organization for Economic Cooperation and Development, Legislative features.*

ВОЗМОЖНОСТИ РАЗМЕЩЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА ГОСЗАКУПОК В АРМЕНИИ

ЛУИЗА САРАФЯН

*соискатель кафедры финансового учета
факультета бухгалтерского учета и аудита
Армянского государственного экономического университета,
г. Ереван, Республика Армения*

Практически во всех развитых и развивающихся странах государственные закупки являются мощным стратегическим инструментом эффективного использования средств государственного бюджета, реализации стратегических целей государства. В развитых странах применяются законодательные особенности, способствующие экономному использованию средств государственного бюджета.

Целью данной статьи является раскрытие законодательных особенностей осуществления процесса государственных закупок развитых стран с передовым опытом в области организации, осуществления процесса государственных закупок, проведение сравнительного анализа для выяснения возможностей локализация вышеперечисленных признаков в РА. Проблема, поставленная в работе, работы заключается в попытке изучения передового опыта ряда стран в осуществлении процесса государственных закупок, выявлении законодательных особенностей, выявлении наиболее эффективных, ресурсосберегающих и прозрачных способов осуществления государственных закупок в Армении. путем сопоставления законодательных особенностей указанной сферы.

Работа представлена в результате детального изучения законодательных, подзаконных актов, регулирующих процесс государственных закупок в разных странах, с анализом вышеперечисленных особенностей.

Подводя итог исследованиям, проведенным в статье, следует отметить, что учет и применение данных особенностей может способствовать модернизации процесса государственных закупок, использованию современных рычагов управления в процессе государственных закупок, эффективному использованию средств государственного бюджета, в то же время давая возможность организациям организовать процесс закупок в соответствии с приоритетами и целесообразностью.

Ключевые слова: *государственные закупки, Республика Армения, Великобритания, Франция, Германия, ЕС, Организация экономического сотрудничества и развития, особенности законодательства.*